

MOZGÓKÉP-OTTHON

Tudás-körút 28 TELEFON 144-98

Előadások: 4-6-ig és 8-10-ig!

A CSÁSZÁR KATONAI

Forradalmi filmdráma 4 felvonásban.

A kincses Jack

a főszerepben Jack, a csodamajom

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

Sajnálat és varieté műsor. Kezdeté 7-kor

VII., Erzsébet-körút 31. **SÖRKABARÉ** kezdete 1/2 8-kor.**ROYAL-APOLLO**

Előadások: 4 és 8 órákor.

Első kivonatára egész héten

Molnár János **Az ördög** 5 felvonásban

Továbbá Ernst Lyubies fellépésével:

A Defektív Bobost 8 felvonásban.**Szörmepaletók
Kosztű nők
Boák**

Tutemetesen lezárt árak

HOLZER

árvatháza Kossuth Lajos-utca 9. sz.

ZSOLDOS TANINTÉZETA legjobb
sikerrel
készít elő
m a g á n-
vizsgákra

Budapest, VII., Dohány-u. 84

Telefon 32-40

FÓVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI., Nagymező-utca 17. szám.

Igazgató: Keleti és Ribner. Telefon 3-17

A december:
Újgyűlésben: **A fekete csoda**
címlő bohózat Hess és Trojanowsky
klasszikus táncai és a gazdag varieté
műsor. — Kezdeté 7/4 órákor.**FELTALÁLÓK** *UTMŰ A TÍÓRA*
nélkülföldi.

Dijutánnal KHM-Arcs és Molnár színház-Int. Iróna, VIII., Budapest, József-körút 9.

TÉLIKERT

NAGYMEZŐ-U. 22-24. TELEFON: 167-25

Kuba gyöngyeA legnagyobb sikerű varieté műsor —
A VÍZTŐR a diaboló-hűs, 2 Hosszú excentri-
kuszok a a pazar decemberi műsor. —
Előadás kezdete 7 órákor.**HUNGÁRIA BANK RT.**

IV., Koronaherceg-utca 18 sz. (Bejárati: Korona utca 3. sz.)

Telefon:

122-51

122-52

69-93

Első kivonatára egész héten
(6 órákor) vasárnapig, de. 24-30-ig.**A szerelem pokla**

Kelta filia 5 felvonásban.

OMNIA

mozgóképek-színház

VIII., József-körút 31.

**EGY VÓLEGYEN
KINSZENVEDESEI**Eredeti francia viz-
játék 8 felvonásban.

„Ujgazdám” könyvkiadó és nyomda rt., Budapest.

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

F11814
MUSE**Karácsonyi szám!****Bolsevik levél
AZ EMBER-hez****Bűnvádi feljelentés
Bárczy István ellen****Nem voltam Konsten
kémje!****Orbók Attila drámai önval-
lomása****Mi történt Kaposváron?
Fraccaroli Magyarországról
Korányi másik 12 milliója
Válasz Hatvány Lilinek****Katonák hóhérai**
Stb. stb.**Egy szám ára 1 korona**

H 309

Lázár Miklós napilapja **DELI HIRLAP** Egy szám 20 fill. Félértve ... K 80.-- Negyedévi: K 16.--

Hamis fogsorokat és filmhulladékot minden mennyiségben vesszél. **GROSS ANTAL, BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KORUT 28. SZÁM**

KARÁCSONYI VÁSÁR! Selyem és szőnyekek, maradványok melyek leszállított árakban kiárusítottak **Brammer Ödön IV. ker., Bécsi-utca 4. szám**

SORGER LAJOS, BUDAPEST, Papírkereskedés, nyomda. V. k. Gró Zichy utca 30. Telefon 164-41 68 könyvkötészeti vállalat

Magyar Általános Ingatlan Bank Részv. Társas. Csalás rajt több 30.000.000 koronát tel. **ÜZLETKÖRI ÉRTÉKELŐ** és ipari, P. rosi Helyi osztály. Belső-örömök. **nyugdíj-örök vétele**, **Immó rossza** - **Előhívás** - **Bank-ostály** - **Értékelési osztály**.

Star-film A helyes legelő **MOZIKORP-SZÍNHÁZA** Budapestben először. **Aphrodite** A **CORSO** A **magyarudrasa lánya** Műv. színdrámá 6 telv. Az előadások a 1928. évi N. évi kezdők Végjáték a zivonásban

AZ ESZTENDŐ karácsonykor megjelenő forradalmi száma **NEGY HÉY** **TÖRTÉNETE** címen a bolgar leszerelés napjától kezdve az egyverszűnet alküvéség közli a haddóki parlament, az ébredő Nemzeti Tanács, a forradalom és a belgrádi ut történetét. Ezernyi szerződés és anekdota szerű írtim odát élelenti a leírás, melyet **HATVANY LÁJOS** mint a legigalmasabb napok és ójszakák tanuja vibráló érdekességu előadásban jegyezt fel. A tíz íves vasok kötet már most megrendelhető a Pest Napló kiadóhivatalában. A legérdekesebb detektívregényél érdekesebb olvasmány! **ÁRA 3.50 K.** A Pesti Napló előzeteli, ha az Esztendőre is előfelzelve, a 3.50-es kötetet 1.50 ért kapják. Tizenkét kötet **Esztendő** a legolcsóbb könyvtár, a legajánlatosabb karácsonyi ajándék.

Közvérsasági gramofon 150 korona zománcozott 16 csérel 180 korona.

KARÁCSONYI ÉS ÚJÉVI AJÁNDÉKOK
10 százalék kedvezményvel
Iskola hegedűk 1200 forinttól k 80.-
Zenekari hegedűk 1200 forinttól k 150.-
Népszava harmonika
szólamú 1200 k. 12 csoda erős hangú k 100.-
Magyar népcitera sájtérszámú k 45.-
Az összes hangszerek kézi újs.
„Hanszer Olth”-n.
FEKETE MIHÁLY
Vigrazat nem árúhást!
Megrendeléssel előleg küldendő.

AZ EMBER

A názárethi Népbiztos

Az eretnek vadságával kimondom, kutyahiteltelenségen bevalótt meztelenségével kiállók a fagyos szent éjszakába — amikor harangzúgás jelzi az örvendétes Isteni családí eseményt — és belcördölök a térdelő emberek közé: nem Ur Jézus, bocsánatért eszedzem, de hát én nekem az az impresszió, hogy a keresztények között mennyire nincs karácsony és ha van, nem a magyarok karácsonya. Ezt is eltertek tőlünk a csehék, szerbek és románok, mint az ország élő testét. Osztokodnak az ünnepeinken és örömeinken, oda telepédtek oltárainkhoz, ahonnan egykor fehér paripa áldozati füstök szállott a Haduruk, ezer éve azonban már a Názárethben élesztik a főtjénet.

— Nem akarok ünnepeket látni — hiszt a fatális szólam, amely küllőpösen jó példa arra, hogy akárhat az ember olyat, mint ki sem mond és már telje ül. Tehát nem látunk ünnepeket, holott az alkalom az, hogy pozsgós szívünk is felolvadjon. Mert megszületett a názárethi, a nép igazi biztos. Jászolban született és nem biborban. Mert szeretet, hangesztelődést és beker tanított. A koronás királyok leborultak előtte. Mert üldözött volt az igazságért. Azt mondják, hogy esodákat tett, a

halottakat feltámasztotta, a vakok látják, a békák jártak, egy kenyérrrel jól lakotta az ezreket. (De jó is volna, ha e esodák megismétlődőnének. Soha ilyen szükség nem volt esodákra, mint most.) Mert szenvedett az emberiségért, a mások bündért és az országát által, gunytóvis koronával a fején, lándzsadöfessel a keblében, mint a forradalom mártírja, keresztfán megfeszítette. A születése napján, amely örömet jelent, mi mégis a halálán megröngünk, amely, jaj, gyász és fájdalom. Mintha Magyarország is a keresztfán vonaglanga, miként az Údvözítő. Ne felejtse el, Jézus Krisztus szomzedésében jobbaktól érdemes latrok lógtak. A latrok meghaltak, a názárethi népbiztos pedig istenként támadt fel. Wilson önök ur köszüljön és segítse az isteni Magyarország feltámasztását, ahol szabadság, demokrácia, jog, boldogság és rend mosolyog a népre. És ugyebár a latrok elpusztulnak?

Mennyei hatalmak a világ népén ezt a kis aranyporba festett vigaszt aggassátok ajándekl a jó magyarok karácsonyafájára. A karácsonyfa. Az idén azzal is baj van. Előkelő hiveteli cikk lett. A külföldől kell imporálni: a Tétről vagy Erdélyből. Isten, karácsony ez?

Hajnal Jenő

Kaposvár

A kaposvári Főutca meghalt. És meghalt a Korona-utca és meghalt az Erzsébet-utca, a Széchenyi-utca, a Berzsenyi-utca, meghalt ez az egész szomorú város. Mintha ellenség dult volna föl és mintha még most is ellenséges haderők uralkodnának a város fölött, mindenki halálra rémülve, leterroriálva, az emberek nem mernek egy hangos szót szólani. Egy hosszú éjszakán keresztül, tíz órán át fegyver ropogott, géppuska szólot és kézigranát robbant szakadatlanul a kaposvári utcákban, nem esoda, ha megrémült itt mindenki, ha ma is félnek, ha nem mernek hangosan beszélni, ha sápadtan és reszkető szájszájával suttognak még most is. Szép, fiatal lányok bezuhodnak a szobájukba, azóta, hogy egy szál ingben reszkettek keresztül azt a rémes éjszakát, azóta nem mernek kimozdulni a lakásukból. Elérettsérfiak roskadtan vonszolták magukat az utcákon és a kifosztott üzletek sivárán ásitának kifelé a ködös szomorú esőndbe.

Valamikor milyen barátságosak voltak Kaposváron az őszi délutánok. Valamikor még minden rendben volt, a Fő-utca eleven nyüzsgésébe gondatlan, vidám kacagás vegyült. Valamikor én még fiatal voltam Kaposváron és a menyasszonyommal sétáltam a Fő-utcán, ahol — úgy emlékszem — nem is láttam szomorú arcokat, a csipős ködben kipurula libegtek a párok és ilyenkor már a kirakatokból villanyfényben mosolyogtak ki az utcára a kártyacsönyfadiszek, színes cukorkák, mikulások, aranydiók. A cukrászda ablakából roskadásig megrakva csillogó karácsonyfa világított színes gyertyákkal, játékokkal, drága és boldog kisgyerekek szeme ragyogott utaeohosszat és a kirakatok előtt tolongás volt. Most nincs egy ép kirakat és nincsen egyetlen üzlet, amelyben árulnának valamit. Kopár, kietlen, nincsentelenség, a legsötétebb nyomorúság szakadt rá a városra és a néhány nappal ezelőtt még hatal-

mas Székely szabócégnak nagy rakárában nincsen egyetlen darab nadrág sem. Úres az üzlet és az egyik Székely rémülten siet a felsőegével és a kisgyerekekvel a vonathoz, hogy meneküljön innen, ahol születtek és ahol idáig éltek és az én régi, derék szabóm, Lázár Dezso, aki hosszú éveken át hitelbe szabta, csak szabta és varrta, csak varrta az én ruhámat és aki a háborút végigkatonáskodta és élve meguszta és hazajött és most kirabolva, kifosztva lézeng a Fő-utcán, símogatja a bolt ajtaját, nézegeti az üres pulit és könyveze mondja, hogy nincsen egy mellénye, egy nyakkendője, egy alsónadrágja, semmije sincsen, mert neki nemcsak az üzletét, de a lakását is kifosztották.

És Kertész kalapos, ahová jó néhány esztendővel ezelőtt néhai Schröder Béla hírlapíróársam ökölpárbjára hívott, a kalaposbolt szintén kifosztva, kirabolva, minden nélkül. Amikor még Schröder kartárs menyődörögte felém a „Kaposvári Hírlap” hasábjain, hogy gyere ki, ha mersz, találkozzunk Kertész kalapos előtt, akkor még Kertész kalapos boltjában minden lehetett vásárolni, ami csak kalapféle volt. Ma még a rollókat is elvitték. És kis fűszeresek egész raktárát és az ékszeresek minden gyűrűjét, láncát, óráját és drágaköveit, mindent, mindent elhordtak egyetlen éjszakán a somogyi martalócok. Úres a város, bújálnak az emberek és csupa szomorúság, csupa kétségbeesés, csupa gyász itt minden. A barátaim, az ismerőseim, akikkel a béke meghitt és esendő éveiben itt együtt éltünk, akiket ismertem, akiket üldöztem, akik haragudtak rám, akik gyűlöttek és akik szerettek, azok most mind úgy járnak-kelenek, mint a kísérletek. Fáj a szíve az embernek, amikor rájuk néz. És akit megélt egy eltelt év góly Kertész Béla kereskedő, hogy ez milyen drága milyen áldott jó ember volt. Hogy kell sajnálni Kertész Béla, akinek csak a kenyérkereső találkozása volt az,

hogy kereskedő, de aki valójában melcszivű, meghatott lírikus volt. Kertész Béla kedves és jókedvű vidéki költő volt, aki még azért sem szomorokodott, mert röffel kellett mérnie a portékát, amikor ő költői pályáról álmódott. Gyönyörű, nagy lányai voltak, dercesedő haja volt és ő apostoként dolgozott minden jó ügyben, cikkeket írt a helyi lapokba és kedves, gögicsélő verseket írt a „Jó Pajtás”-ba, a „Jó Gyermek Lapja”-ba és egyéb gyermekújságokba. Egy kereskedő, akinek rőfös és rövidáru üzlete van, aki négy évet szürkülő fejjel végigkatonáskodik, aki imádja a feleségét, majd meghal a kedves, szép gyermekeiért, mindenkit jót tesz, helyi publicista és versköltő munkatársa az összes gyermeklapoknak, mivelhogy a gyermekek — mindenki gyermekét — különösen nagyon szereti, egy ilyen derék, jólelkű és egyedülálló kereskedő, egy ilyen Kertész Béla egy gonosz golyótló holtan esik össze a hálószobájában, a felesége és a gyermekei előtt, akik reggel nyolc óráig halálós rettegésben és teljesen egydőlő, magukra hagyatva, árván ott dőderettek a halott és elnémult családlápa mellett.

Botorkálók a bus kaposvári utcákon és elszoruló szívvel nézem, hogy egy nap alati tönkrement az a hely, ahol én fiatal voltam, ahol verekedtem, ahol szerelmes voltam, ahol annyi szépet és annyi szomorút álmódottam. Ahol egyszer nagyon boldog is voltam, ahol menyasszonyom volt nekem egyszer és ahol mostanában én már úgy is csak könnyes szemmel tudok járni, kelni, bandukolni. És milyen lesújtó, milyen fursoda, hogy ezt a nagy várost, hogy kis szolgálatatták a fosztogató martalóc hadnak.

Széchenyi Aladár gróf is, kormánybiztos is, fiatal férj is, öreg ember is, nem is volt otthon, ő tehát valóban nem segíthetett. De legalább nem is segített. Kacs Kovács Lajos alispán ur a lelkében lázadó még ma is a köztársaság ellen, az új

rend ellen és egyébként is úgy tanulta a magas bürokráciában, hogy az alispánok mindent csak másodfokon kell elintéznie. Ő tudniillik másodfokú közigazgatási hatóság és mert elsőfokon nem tették a fosztogatót ellen semmit, ő nem avatkozhatott bele másodfokon. Azt legalább nem is avatkozott bele és türtte nyugodtan, hogy tönkre tegyék a boldogtalan várost. Viszont az ugynevezett elsőfokú hatóságok sem avatkoztak bele a dolgokba. Kovács Soma helyettes polgármesternél ugyanis csak egy ember volt jobban megremülve a városban és ez nem volt más, mint — Stecz László főkapitány. A főkapitány ur először aludt a lakásán, azután fölébredt és vacogott a foga és félt és nem volt egyetlen rendőre és egy szál katonája sem. Mit csinálhatott volna tehát a szerencsétlen flótás? Semmit. Hát ezt még is csinálta.

A katonaság az nem igen csinálhatott rendet, mert az fosztogatók. Markóczy ezredes, a főtámasparancsnok ur teljesen tehetetlennek bizonyult a martalócokkal szemben. Nemesak, hogy még sem kísérlete Markóczy ur az intézkedést, de az állomásparancsnokság inspekción sziszte, bizonyos Pap hadnagy ur a Budapestről érdeklődő hadügyminisztériumtól hamis jelentésekkel félre vezette és a segítséget kérő munkánácsnak is azt a hazug választ adta, hogy se katonája, se géppfegyvere nincs. Pedig volt mind a kettő. Ezzel szemben azonban egy másik Pap nevű hadnagy egyesenesen uszította a közkatonákat a fosztogatók és lövöldözésre. Igaz viszont, hogy ebben a dologban jó példával járt a tiszt urak előtt Márkus alezredes ur, aki előttem nemegyszerűséggel ismerte be, hogy ő, bizony, a fosztogatók délcélőttjén a kaszárnyájában a rablásfelfüggető legénységnek azt találta mondani, hogy igazuk van, szervezkedjenek és csináljanak rendet itt és csináljanak, amit akarnak. És ezek a férfiak még mind egyenruhában járnak, sőt tovább

AZ EMBER

ott állnak a dolgok intézésének élén. Se a katonai, se a polgári bizottságokat nem röpítette ki időig betöltött helyéről a népkormány. Mindössze annyi történt, hogy az egyik Pap hadnagyot letartóztatnak. És a derék, lelkes és kitűnő tengerészek nagyszertűn dolgoznak, hogy még egyszer meg ne ölhessék a jobbsorsra méltó, szegény szomorú Kaposvárt.

Végül ide jegyzek két, különben nyomdafestékre egyáltalán nem érdemes nevet. Az egyik név ugye hangzik, hogy: Névény. Ez a Névény nevű egyén főgimnáziumi tanár Kaposváron, mintája a szájkéji és sötét tekintetű tanároknak, becsületstavama nem okos ember, sőt egészen ellenkezőleg. Ez a Névény nevű vidéki jelentéktelenség, a kaposvári főgimnáziumnak ez a Névényje, hosszú idő óta megengedi magának azt, hogy felekezeti izgatásokkal és ellenforradalmi jelzavakkal lázítsa föl Kaposváron az embereket. Névény ur gonosz földalatti munkájának igen nagy része van a kaposvári szerencsétlenségben és ezért Lovász kultuszminiszter unak különös figyelmébe ajánljuk őt. Ha ugyan addig a forradalom kaposvári katonái és munkásai le nem számolnak Névény ural, jó lesz tén egy kis levegőtöztára elküldeni hivatalosan a tanár urat, mondjak, valamelyik északi városba, Rózsahegyre vagy tudomisen hívó. De Kaposvárról sürgősen el! A másik férfi, akinek ideírom a nevét, Biczó Gyula kaposvári hecckaplán. Ez a papocska is részes abban, hogy Somogy megyében a felekezetek között való mindenkor béke kisít megbomlott és, hogy ilyen jelszavakkal rablőhadjáratra indulnak el egy különös ősi éjszakán föllázított és félrevezetett katonák. Meg kell rendszabályozni ezeket a Biczukát. Kaposvár földült életén kívül az ország érdeke parancsolja ezt, mert ezek az alakok akármilyen jelentéktelenek is személyükben, mégis

csak veszélyeztetik a forradalom vívmányait.

Ezeket kellett följegyezmem, amíg a kaposvári sötét és kihalt utcák során szomorúan, révetegen csavargtam.

Kaposvár, december hó.

Göndör Ferenc.

KÁROLYI MIHÁLY. Államférfi még soha tragikusabb helyzetben nem volt, mint Károlyi Mihály. Nem lehet megindultság nélkül ránézni, nem lehet meghatottság nélkül hallgatni az elfogódott, szomorú beszédét. Ő csak jót és szépet akart. Ő csak tisztességes, elvű, fanatikus és hívő volt és mennyi szerencsétlenség zuhog rá és az országra és mennyi bánat és kétségbeesés szorítja össze a milliókkal érző, jó szívet. A napokban beszéltem vele, elhallgattam a könnyes, bánatos, megrendült szavait, néztem hosszán a szomorúságtól fátalos szemébe. Figyeltem, hogy küzdök, hogy bírkózik, hogy milyen nagyon, milyen igazán szeretné kivetetni az országot a megálmódott boldogság útjára. A maga férfias fájdalmaival úgy állott előttem Károlyi Mihály, mint a boldogtalanság bronz szobra. Nagyon lehet őt sajnálni, minden tiszteltteljes emberi részvétre számot tarthat. Szegény, szegény Károlyi Mihály ...

KÉRJÜK barátainkat, akiknél előfizetési ívek vannak, hogy agítájanak ismerőseik körében és szerezzenek *Az Ember* számára előfizeteket. Az ivatek az előfizetési díjakkal együtt kérjük legkésőbbben december 31-ig beküldeni az Izabella-utca 66. szám alatt lévő kiadóhivatalba. Minthogy *Az Ember* támogatásának más módja nincsen, minden hívünket arra kérjük, hogy ismerősei és barátai körében terjessze ezt az újságot és szerezzen nekünk új előfizetőket.

A pártegység

Szerintünk ezekben a válságos percekben nincsen nagyobb érték és magasabbrendű érdek, mint a magyarországi szociáldemokrata párt egysége. Ezt nem szabad megtámadni, ezt nem szabad veszedelmizetni, mert akkor aztán igazán jön a véres zűrzavar, az anarchia, amit senki sem kíván és amit természetesen nem lehetnek a magyar kommunisták sem. Lelkünkben a legnagyobb aggodással, a szocializmushoz való förtéttelen ragaszkodással és hűséggel, szorongó érzések közepette nézzük, figyeljük azokat a jelenségeket, melyek a szociáldemokrata párt életében most fölmerülnek. Mi feltűnik a párt egységét, reszketünk érte és borszadva gondolunk arra, hogy a párt szakadás lehetővé teszi a reakció föltámadását, az ellenforradalmi törekvések megérősödését. Ezt a szerencsétlen országot a főnkremesztől, a végpusztulástól csak egy erős, egységes munkáspárt védelmezheti meg. És minthogy a kommunista gondolatot föltartóztatni se nem jogosult, se nem szükséges, se nem lehetséges és minthogy ez az áramlat amugyis rövidesen világháramlat lesz, nincs más megoldás, mint hogy maga a szociáldemokrata párt az ő régi kipróbált vezetőivel meglegye a lépést bal felé és átvegye a vezetést. Mi természetesen a legmesszebbmenő módon méltányoljuk azokat az aggodalmakat és megfontolásokat, amelyek a párt vezetőiséget habozásig és tartózkodásra kényszerítik ezekben a pillanatokban a kommunizmussal szemben, mert hiszen valóban elfenséges fegyveres csapatok állanak az ország földjén. Nehéz most a leghegyesebb megoldást megtalálni, mi csak tölplődünk, emésztiük magunkat és bevalljuk, nem tudjuk, hogy mit csináljunk. Egyet azonban biztosan tudunk és ez az, hogy a szociáldemokrata pártnak nem szabad két táborba szakadnia. Nem szabad, nem szabad, nem szabad!

Fraccaroli Magyarországról

Arnaldo Fraccaroli, a milánói *Corriere della Sera* munkatársa egy hetet töltött Budapesten. Szerdén elutazott, Olaszországba való visszatérése után — Kárcsony táján — kezd meg cikksorozatát Budapestről és Magyarországról, általában itt szerzett benyomásairól, amelyek ezútal az újságról kritikánál és a riportszolgálat jelentőségénél annyival is fontosabbak, mert egyetlen lehetőségünk a külfölddel való érintkezésre és viszonyainknak a tájékoztatlan világ előtt való feltáráására. *Az Ember* szerkesztőjének kérdésére Fraccaroli a következőkben foglalja össze budapesti benyomásait:

Egyszerű újságíró vagyok. Se több, se kevesebb. Egy ember, aki folyton utazik, nyugtalanul és állandóan érdeklődve: nézni, hogy mi történik a nagy világban. Aztán, amit lát, azt hűségesen és pontosan előcsóli másoknak is. . . Egy hetet töltöttem Budapesten. Sokat végeztem; nagyon sokat láttam, s azt főként öreg barátomnak, Herezeg Géznak köszönhetem, aki itt a pilótám volt. Hónapok alatt egyedül nem végezhettem volna annyit, mint most egy hét alatt, nem beszélhettem volna annyit és annyiféle politikussal, mindenkivel, akinek a mai viszonyok közt jelentőségük van. Három óráig beszélgetsem volt Károlyi Mihály gróf miniszterelnökkel. Nagy benyomást tett rám. Nagyon érdekesen nyilatkozott a helyzetről, amely nyavallom, kissé ismeretlen és zavaros volt előttem. Beszéltem a grófnéval is, aki a Vöröskereszt lelkes kormánybiztosa és a magyar anyák egy megható hangu felhívását adta át nekem közlésre. Fogadott a főherceg is, aki, amikor bemutatkoztam neki, így

szólt hozzám: „Giuseppe di Habsburg...“ Apponyi Albert gróf úgy beszélt olaszul, hogy még Olaszországban is bámulatot keltene. Kunfi Zsigmond miniszter a szocialisták nézeteit tolmácsolta előttem rendkívül érdekesen. Jászi Oszkár a Magyarországon élő nemzetek önrendelkezési jogának előkészítésére hivott miniszterium vezetője adataival, térképekkel világította meg a nemzetiségi kérdést. Örgőf Pallavicini György a régi rezsim képviselőjének álláspontját ismertette meg velem. Huszár Károly a katolikusok és keresztény-szocialisták véleményét a helyzetről. Beszéltem politikusokon kívül másokkal is, írőkkel, hírlapírókkal, festőkkel, színművészekkel, primadonnákkal, zene-művészekkel, tudósokkal, orvosokkal, gróffokkal és civilekkel és — voltam naponta az Otthon körben. Nagy változást találtam a mozgásítás óta. A legnagyobb talán az, hogy egységesnek találtam ezt az országot. Legalábbis így egyben egységesnek, mindenkit egyformán annak, a mágnást és szocialistát, a főherceget és a radikális birtokfelszószt egészen egynek: *sempre Ungherial*, mindig csak Magyarország, Magyarország és Magyarország. Mindenkinél aggodó ezermé a hazája iránt. A többi megírom. És újév után visszajövök.

Arnaldo Fraccaroli.

HAÁS LAJOS 88-ik gyalogezredbeli főhadnagy ellen egy P. C. nevű őrmester súlyos vádakat emelt múlt számunkban. Meggyőződést szerettünk arról, hogy ezek a vádak mind teljesen alaptalanok és Haás főhadnagy katonai szerepése minden tekintetben kifogástalan volt. Amikor ezt önként, a magunk jószántából megállapítjuk gondunk lesz rá, hogy a jövőben P. őrmester ur ne vezethessen bannusokat fére.

Még 12 millió, amivel báró Korányi Frigyes megkárosította az O. K. H-t

Első cikkünkben kimutattuk, hogy báró Korányi Frigyes csekély 12 millióval rövidítette meg az állami pénzből fenntartott Országos Központi Hitelszövetkezet falusi kisembereit az által, hogy a tengeri csirnitelést, amikor már kezdett jó üzlet lenni, átjászotta a Hazai bank kezére. A bank 1300—1500 vaggonat dolgozott fel ebben az évben s egy vaggonon, amelynek ára 120.000 korona, minimális becslés szerint 10.000 koronát nyer. Az ennek folytán elmaradó 12 millióh nyereség azonban nem az egyetlen jelentős károsodás, amit Korányi az O. K. H.-nak okozott. Még egy súlyos teherítélet szerepel az O. K. H. Korányi-irányának számláján s ez a tétel csak annyiban esik némileg enyhébb beszámítás alá, hogy nem a szövetkezeti eszméhez való gonosz hiteltelenségnek, hanem Korányi tehetségtelenségének és hozzáértéshányának végzetes következménye.

Amikor Korányi 1912-ben a pénzügyminiszteri tanácsosságból átlepedett az O. K. H. vezérigazgatói székebe, csak úgy izzott az ambícióitól. Ez azonban a hozzáértés-nélküli embernek reklámhajtású, öntelt extravaganciája volt. Ahelyett, hogy felismerte volna, hogy a legfőbb szövetkezeti szükségesség a mezőgazdaságnak, a kisgazdáknak szövetkezeti gyámoltása, rávetette magát az ipari szövetkezetekre és e téren akart sürgősen nagyot produkálni. Nem volt vérbéli magyar szövetkezeti ember. Elődje, Seidl Ambrus miniszteri tanácsos, ismervé a helyzetet, óvatossan kezelte az ipari szövetkezetek dolgát s amikor Korányi a vezetést átvette, az O. K. H. érdekeltsegei ipari szövetkezeteknél mindössze nyolc millió koronát tett ki. Korányi vakmerő lendülettel egy év

alatt 27 millió koronára duzzasztotta az O. K. H. ipari szövetkezeti érdekeltiségét. Neki ez volt a legfontosabb s megdondolás nélkül, maniakus módjára tömte a pénzt az ipari szövetkezetekbe, amelyek pedig *sehogy sem akartak prosperálni*. Kosár, gyékény- és butoripari szövetkezeteket alapított szanaszét az országban s mintha csak külfönös ösztöne lett volna hozzá, éppen azokon a helyeken, ahol a legkevésbé volt reá szükség, ahol *biztosan* volt, hogy nincs jövője a dolognak. Így például hatalmas összeget áldozott az apatini kosárfonóiparra, holott több nagy kosárfonóda működött már Apatinban és környékén s ezekkel a szövetkezeti áru nem bírta ki a konkurenciát. Korányi azonban mindazonra rövid után nagy ember akart lenni és derűre-horura próbálkozott a legserényesebb ipari szövetkezeti ideákkal.

A minden praktikus alap nélküli akciók sora esdőt mondottak s alig egy évi melabuz dicőség után, 1913-ban megbukott a nagy szövetkezeti utóró ipari reformpolitikája. Bekövetkezett az ipari szövetkezetek viharos krachja s az O. K. H.-nak kerek tizenkét milliójába került Korányi ipari szövetkezet-irinduló mániája. A 27 milliótúli kihevülésből csak 15 millió tért be az idők folyamán s az akkori viszonyok között katasztrofális veszteségért az államnak kellett az anyagi felelősséget viselnie. Szomorú-melékkevetkezéncy lett ennek az is, hogy a voltaképpeni szövetkezeti célokra ettől fogva alig jutott pénz.

Korányinak e gyászos szereplése után tulajdonképpen távoznia kellett volna az O. K. H. éléről. Stilszerűen jellemzi az akkori Tiszakormányt, hogy átmenetileg mégis meghagyta állásában azzal, hogy keressem módot, az ipari szövetkezetek szanálására. Korányi ezzel időt nyert s diszkret vádaskodással és más apró furlangokkal próbálta elhárítani magától a krach

ódiumát. Ezzel elérte azt, hogy a világháború kitöréséig ott felejtették az állásában s aztán ott is maradt.

Az iparszövetkezeti krach alapján ki is meríti az O. K. H. Korányi-irányának méltatását egészen a tengeri-csirnitelantási akcióig. Egyébként teljesen holtpontra jutott a hatalmas szövetkezet Korányi vezetése alatt. Az O. K. H. szövetkezeteinek száma 1912-ben 2412 volt. Ettől kezdve alig van változás. Hol valamivel több, hol valamivel kevesebb: 1913-ban 2399, 1914-ben 2425, 1915-ben 2462, 1916-ban 2441 és így tovább. Az O. K. H. Korányi alatt nem haladt többé a korral. Nem szervezi a mezőgazdasági ingóhírelt, sem a közös rakrtári áruegyek rendszerét, az otelő förtésztes kölcson és elmulasztja a falukban előkészíteni a készpénz nélküli fizetési forgalmat. Ezzel kellett volna foglalkoznia Korányinak, az ipari és kereskedelmi üzletek egészségtelen módon való felkarolása helyett. De éppen itt nem tett Korányi semmit.

Ellenben nem adánk teljes képet Korányi működéséről, ha fel nem jejezőnk róla, hogy annál serényebben működött az usztós és Károlyi-piszkoló publicisztika terén. Van az O. K. H.-nak egy sok ezer példányban megjelenő házi nyomtatványa, amelynek az lenne a rendeltetése, hogy ismeretterjesztő cikkeket ossza a falusi népnek. Hát ismeretterjesztő cikk nem igen akad benne, az 1918. február 16-iki számban pedig olyan vezércikkre bukkantunk ebben a papírtáncra dacára is szabadon megjelenő lapocskában, amely a legveresebb meggyes tollak közt is ritkítja pártját.

„Nem tudom tovább halasztani mondánivalóimat“, — írja teljes névvel aláírott vezércikkében a bírór ur és mi kiváncsian lessük a járkáról az ígét, amelynek kimondása annyira halaszthatatlan a számára.

Ez pedig imígyen szól Károlyi-ékről és a pacifistákról:

„Mikor már szinte elérhettük volna kezünkkel a győzelem gyümölcsét, most egyszerre sikerrel és az entente egy pokoli cselészétől, alattomos, lelketmérgező kém-munkától. Borzadva kell látnunk, hogy az entente mérge hatni kezd. A szent demokrácia névén beszéddek hangzanak el, amilyeneket minden más, ellenségtől megostromolt országban hazaárulónak mondanak és borzalmasan büntetnek, mert népbolondító szereplési örületből, az ország erkölcsi erejének elpusztítására, ellenségeink bomlasztó törekvéseit szolgálják. Egy kis csoport áruló hínit ill az entente mérgét. Bárcsak megölné mindenki, aki magyar és a megbukott nemzetköziség ronggyá tépett jelszaváért nem tagadja meg becsületet, századokon át örökölt magyar érzését. A magyar nép a békepostól börtbe bujt muszka vezetékek zaggya elméletiért nem tagadhatja meg hazáját. A tisztességes emberek megelégedésével s a törvény szigorával sújtjuk őket, akik a nemzet hősi ellenállását alattomos igazgatással ilyekének aláadni. Ovjuk meg a józan népszellemet e hazaárulási örület elől, most amikor a győzelem függ ettől.”

Igy prédikál a háboru ötödik évében Magyarország falusi népének báro Korányi Frigyes, aki nyilvánvalóan jobban ért a háborus usztáshoz, mint teszsem azt, a szövetségi érdekek istápolásához. Buza Barna, a népkormány földművelésügyi minisztere a fölbirtokos ankéteit megnyitó beszédében azt mondta, hogy a birtokreformtól függ Magyarország jövője, helytelen keresztállíttele azonban végzetes veszedelembé döntheti az országot. Amikor az O. K. H-ra oly nagy szerep vár a birtokreform megvalósításában, méltán elvárhatjuk, hogy az annyira költségös baklövészek korszakának véget vessenek. Ha a hamar levittelt ellenforra-

dalmi Nemzetvédő Szövetség sötét vezérében nem volt annyi józlesség, hogy elhagya volna helyét, a kormányának kell gondoskodni róla, hogy két balkezével el ne pechelje a birtokpolitika életbevágó ügy reformját.

Róbert Ozákr.

Levél Az Emberhez

T. Gündör elvtárs!

B. lapja legutóbbi számában nekünk adresszált cikkére, íme írt a válasz.

A benne foglaltakkal azonosítja magát egész pártunk. A választ — ha nem tud a szociáldemokrata-párt haragjából — leküldözheti.

Azért írtuk meg és azért küldjük be önének, mert ott kívánunk feléni, ahonnan beszéltek hozzánk.

Elvtársi üdvözléssel

A magyarországi sajtótereng hullóna felszínre dobta a külfölte „ellenlencve”-el a magyarországi kommunizamegvalósítással kapcsolatban. Az *Ember*, Gündör Ferenc elvtárs lapja is foglalkozott velük.

Engedje meg Gündör elvtárs, hogy a cikk egyenértelmű, elismerem, nem rossz akaratú kitérőkre válaszolhassak.

Igen is, mi „haza” jöttünk. Pedig senki nem hívott vissza. Sem Károlyi, sem Garani. Nagyon rossz volt a hírlék. Reklónak és fozogatóknak nevezik „Lenin és Trocki tanításának fanatizmusát”.

III boldog meg először Gündör elvtárs, mert tudnia kellett volna, hogy mi van a *Lenin és Trocki* tanításán kívül a nevünk kommunizmus. Trocki és Lenin és mi is. Most Károlyi tanításával vagyunk, mert hiszünk a tanításokban. Még akkor is hitünk benne, amikor egy háborus extázisban örjünk, beestelen oligarchuralom legizott rabjai voltunk”.

Már az is érdem, ha valaki nem hiszi el a bolsevik-uralomra szőlő rágalmakat. Elég azt csak el nem hinni és ezzel be van fejezve minden?

Milyen áll a párt és a „Népszava” irányán?

Ha Gündör elvtárs nem tudja megmondani, a magyarországi szociáldemokrata párt 1905 óta végzeteskezrelt minden mindent megőri párttal. Darái mi kéz tartoztat: *Felkötés, Válaszok, Just, Károlyi* és mások is, kik — szegényet — mindig hit-

lenül elhagyták. A háboru e-ötli taktika minden volt, csak nem proletárpörözó máló politika. Ha nyíltan nem is, de a „hazavértés” labortában látnak őket. A magyarországi proletárokat a „Népszava” azzal kültte a lubini és sahái végülidákra, hogy „munkások meg ott is, hogy szervezt munkások vagy-”

Gündör elvtárs azzal „inté” el bennünel, hogy „véletlenül” sodródtunk Oroszországba és ha ill maradtunk volna, mi sem tettünk volna mást, csak azt amit Garani és Kunfi tett. Véletlenül kerülünk Lenin elé, ami nem jelentheti, hogy mi mind angolok és apofotok vagyunk”.

Igazt csak ott van Gündör elvtársnak, hogy véletlenül kerülünk cári hadifogósgba, de elfelejtette hozzátenni, hogy Ön is meg a pártvezetőség *Garami* és *Kunfi*val véletlenül íthón maradtak és jöttek voltak. Nagyon meg volt elégedve Önnelk *Tisza Pista* is. Olyan ötletek voltak Önök... Ne is dicsőeljednek a fehér hasábolkkal megjelent Népszavákkal. Ezzel semmit sem bizonyítanak. Hysani megtörtént az Alkotmánnyal is. Mással is.

A magyarországi proletárok nem véletlenül találkoztak össze az orosz szöv. köztársaság területén. Már az ötödiki forradalom előtt, a Kerenszki uralom alatt szervezkedtek. Nekik másképen kellett ábrázolniok” ott, mint Kunfiknak ill.

Kötelességem azonban megfigyestalni és megnyitni Gündör elvtárs és a Népszavát is: nem minden hadifogósból lett bolsevik Oroszországban Sőt sok ugynevezett „örégi szervezett munkás” lüzódott tolnak, mert még mindig a Népszava és *Wolmer-féle* tanítások hatása alatt nyögtek és hehnyel szemmel jöttek a vértöbörögés forradalmi proletárházában. Olyan elvtársnak is, mint *Vérini* és *Cyganovszky*, kik szintén „véletlenül” jöttek Oroszországba, sem jöttek, nem akarták megtudni, hol a helyük. Lenin mellette, vagy a megsejtelésnél? Ha akarták volna tudni, megtudhatták volna hol a helyük. Ők már „otthon” vannak régén. Ők nem jöttek „most”. Párzen ottlen „vannak” ők és szintén jöttek. Nemsokára tudn kegyelmes urak is lesznek. Mi bolsevikiek, a rosszak csak szerednek. A Népszava már „kild” bennünket, minek olyan ósintán örül a burzsoá sajtó, hogy öröm néni.

Pedig Gündör elvtárs is tudja és érti, hogy „igazunk” van. Tudják ezt *Garami* és, de ők most annyira benne

vannak a nagy szerelemben, hogy semmit sem látnak, semmit sem hisznek. Igaz is: a szerelmek van. Még az a bizonyos báronyszáék meg kutya, ha „főli is emésztő” őket. Ne fájjon Gündör elvtárs lelkiismerete, ha el is „használnak”. Ez csak hasznára valhatik a magyarországi proletáriátusnak. A párt nem Garani és nem Kunfi. A „párt-egység”-ért — de ismerős frázis — nem fájgatunk, jobb, ha má dol ott össze mindén, mint holnapután, mert köve hiszem, hogy az a bizonyos „erkölcsi tartalom pozitív erő és érték” soká nézné a mostani jätékok, mely a pártot, azt a „felített kínészt” igen is ott fogja hagyni, mert vezetősége nem fokozatosan, de egészen árulta el a párt programját.

Tény: a mi helyünk egymás mellett van, ott ahol becsületesen hirdetik a Marxizmust, ahol hisznek benne és nem ott, ahol államtükári állásokkal és hasonlő jöket usztogatnak. Ezt megértette a magyarországi proletáriátus — *Garami* legmagasabb ámulatára.

Gündör elvtárs „leli válságot” el át, mert nem tudja, hol a helye. Ut nem akarjuk ill meggyőzni, hiszen ezt tudnia kellene. A baloldalt és jobboldalt között könnyű a választás, de figyelemzetlenül, hogy a két szék közt való illés veszedelmek egy valami...

E probléma megoldása nem okozhat öntudatos proletárnak fejfőrest.

Az a párt, amely beszalagolja a börtölket a proletárfogó, proletárgyökör betonalizsziéket, a szocializmat, a zszadár örmesteréket a 1200 szoba hásoit, az megértte a pusztulása. Belőne nem fakadnak jó hatások soha. Ilyen pártért nem reszketünk, ilyen párt ellen, bármint is „nőtt oda szivünköz”, minden eszközzel harcolni fogunk.

Gündör elvtárs vérdökkibe nem térhet el bennünket attól a már kinyitlatkoztatott meggyőződéstől, mely nekünk a szociáldemokrata párt vezetőségéről és a Népszaváról már meg van.

Hochfelder Lipót.

Közöljük kommunista elvtársainknak ezt a vádaskodó levolet, de természetesen, hogy a szociáldemokrata párt és a Népszavára vonatkozó egyetlen lényváltásukat sem tartjuk helytállónak. Az *Ember* legközelebbi számában egyébként részletesen felelünk az igaztalan vádakra.

Bűnvádi feljelentés Bárczy főpolgármester és a főváros tanácsnokai ellen

Félférvéi előtt egy röpiratot adtam ki, melybe Róbert Oszkár, a Déli Hírlap fővárosi rovatvezetője szenzációs leleplezést írt „Lopott pénzen osztozkodnak a főváros tanácsnokai — Negyedmilliót csalás a gázcgyár könyveiben” címmel. Közlétségen azonban a sajtóügysz, valami dr. Nagy Béla nevű kártékony főügyész helyettes, azon a címen, hogy **veszélyeztetli a hadviselés érdekeit**, leltította. Fellegbezésre a főügyész, dr. Váry Albert helybenhagyta a leltitő végzést, azonban felajánlotta, hogy ha bűnvádi feljelentés tesztek Bárczy főpolgármester és a főváros tanácsnokai ellen, **hivatalt vállalja a vád képviselőjét.** Az ajánlatot nem fogadtam el, mert tisztában voltam tendenciájával, ugyanis ha megtettem volna a feljelentést, úgy az akkor még érvényes sajtótörvény szerint az ügyésznek jogában állt volna az ügy megírását állított közlésnek minősíteni és így magam akadályoztam volna meg, hogy a cikk bármely lapban megjelenjen. Természetesen ez nem volt céloim, ellenkezőleg azt akarom, hogy Bárczy és társainak súlyos panamáia nyilvánosságra kerüljön. Ez rövidesen meg is történt. Fehéri Armand, a Pesti Hírlap munkatársa tudomást szerzett Róbert Oszkár útján a vádakról és azok egyrészt Bárczy főpolgármesterről írott támadó-cikk-sorozatába beleillesztve meg is írta.

A megsemmisítő leleplezésnek semmi hatása sem lett. Bárczy a file botját sem mozgatta, a vádakra nem cáfolt, nem indított sajtópert. A főügyész, aki néhány héttel előbb maga ajánlotta fel, hogy bűnvádi eljárás indít Bárczy és a tanácsnokok ellen, szintén nem mozdult. Bárczy és társai olyan vádakkal, amelyekre **ha beigazolódnak, őt évi torjethető fegyvházai szab ki a törvény, megmaradtak állásaikban. Nem rugták**

ki őket, nekik pedig eszükágában sem volt lemondani. Ellenkezőleg Bárczy ur ezekután még vígan szerepelt és az országos politika felé kezdett gravitálni: előbb mint képviselőjelölt, a forradalom előtt néhány nappal pedig mint miniszterelnökjelölt. Szerencésére kinevezése nem következett be. Bárczy azonban még a forradalom után **szerte** akarja cselekedeteinek konzekvenciáit levonni, lemondás helyett görcsösen ragaszkodik főpolgármesteri állásához. Azzal a tisztító áramlattal szemben, amely a főpolgármesteri állás sűrűs megszüntetésére törekszik, azt szeretné kíméltetkedni magának, hogy a főváros munkaprogramjában, melyet unokáccsra, Wildner tanácsos állít össze, olyan fontos szerepet kapjon, amely állásában való megmaradását hosszú időre biztosítaná.

Ezt a tervet minden tisztességes embernek kötelessége megghusítani és ezért voltam kénytelen — mint-hogy Bárczy strucc-politikájával szemben minden más eszköz hiába-**való — ellene és a fővárosi tanácsnokok, valamint a gázcgyár vezetősége ellen a bűnvádi feljelentést megfenni.**

A budapesti ügyészséghez beadott feljelentésem szövege a következő:

Tekintetes Ügyészség!

Bárczy István jelenlegi főpolgármester, polgármestersége idején, hogy a főváros tanácsnokait maga részére megnyerje és befolyók engedelmes, jó fiúkat neveljen magának, titkos és törvénytelen fizetéseket utaltatott ki részükre. **Ily módon évente körülbelül negyedmilliót vontak el közpénzekből, mely pedig a gázcgyári üzemi jövedelméből, amely összeget a gázcgyár könyveiben hamis címenek könyvelték el.**

Mull évben a gázcgyári pénzekből a következő összegeket vették fel a főváros tanácsnokai: Folkusházy Lajos, Rényi Desz. Wildner Ödön, Buzáth János

egyenként tizennégyezer koronát, Harer Ferenc, Buzay Károly, Vita Emil, Berczell Jenő egyenként tizenkétezer koronát, Márkus Jenő, Foch Ede, Csupor József, Marher Aladár, Krátly János egyenként tízezer koronát, Piperkovicz Bátor, Bukovszky Viktor és Demjén Géza egyenként kilencezer koronát.

Ezeket az összegeket éveken át dr. Marher Aladár tanácsnok-főjegyző fizette ki a tanácsnokoknak, diszkrét nyugták ellenében. Az ilyen Harer és Folkusházy, akik közben alpolgármesterek lettek, már nem kapták meg ezt a pénzt, melyet most helyettük Sztankovics Szilárd, Sallai Árpád és Kemény Géza kapnak meg. **Az „diszkrét gázcgyári alap”-ot most Kemény Géza kezeli, nála veszik fel a tanácsnokok a tetemesen felemelt összegeket. Ezeknek az összegeknek kiutalására nemcsak a tényleges, hanem még a névelges jogcim is hiányzik; a tanácsnok urak közül ugyanis csak ketten ülnek a gázcgyár igazgatóságában, akik azonban legális tanfelműjeiket külön veszik fel, így sem ők, sem a többi tizenhat tanácsnok a gázcgyártól törvényes és tisztességes uton ilyen jövedelmeket nem kaphat.**

Mint-hogy a fenti cselekmények a Btk. 361. §-ába ütköző és a 362. §, továbbá a 363. §-a szerint minősülőt hűtlen kezelés tényálladékat kimerítik, feljelentést teszek első-sorban dr. Bárczy István jelenlegi főpolgármester, továbbá dr. Ripka Ferenc, a gázcgyár vezérigazgatója, Folkusházy Lajos és Harer Ferenc alpolgármesterek, valamint Rényi Desz. Wildner Ödön, Buzáth János, Buzay Károly, Vita Emil, Berczell Jenő, Márkus Jenő, Foch Ede, Csupor József, Marher Aladár, Krátly János, Piperkovicz Bátor, Bukovszky Viktor, Demjén Géza, Sztankovics Szilárd, Sallai Árpád és Kemény Géza tanácsnokok ellen. hűtlen

kezelés büntette miatt és kérem ellenük a bűnvádi eljárás megindítását.

Tisztelettel
Diószeghy Tibor

A bűnvádi feljelentést ügyvédem, dr. Szőke Sándor útján adattam be az ügyészséghez.

VÁGÓ KORMANYBIZTOS SZTRAJKBA KERGETTE A BORKÖZPONTOK TISZTVISELŐIT. A Magyar Bőrszerzési Rt. és a Készbőrközpont kizsákmányolt tisztviselői szervezkedtek és mozgalmat indítottak tisztességes fizetés eléréséért. Csak annyit kívántak, amennyivel a központok legnagyobb részének tisztviselői már bírnak. Az igazgatóság azonban elzárkózott a tisztviselői méltányos kivánságai elől és Vágó kormánybiztos védsármányai alá menekültek. A kormánybiztos ur pedig a népkormány közge, akitől mindenki joggal azt várta volna, hogy az igazgatóságokat utasítsa a tisztviselői kivánságok teljesítésére, ahelyett hogy megrotta volna őket szűkbeállításukért, a központok igazgatónak kivánságára sürögősen napirendre tűzte a borközpontok feloszlását. Két nappal azelőtt még úgy nyilatkozott a kormánybiztos ur, hogy a borközpontok működésére előreláthatólag még egy esztendőig szükség lesz. Most azonban a feloszlást egyszerűen sürögő lett, mert a kormánybiztos ur inkább utasít tesz ki az igazgatók kivánságára 600 tisztviselőt, sem-hogy néhány hadimilliósmónt kevesebb osztalékkal kelljen beérnie.

A borközpontok tisztviselői ezen okokból kifolyólag szerdán sztrajkba léptek és a nyilvánosság előtt a legkevesebben akarják hangoztatni, hogy Vágó kormánybiztosnak el kell hagynia helyét, mert viselkedése Tisza bérencéhez, nem pedig egy népkormányos expone-nenséhez hasonlít.

1918 májusában elvesztettem egyetlen katonai dokumentumomat: szabadságnyelvenemet s néhánny napra cseket írta rólam „Az Est”-ben Kéri Pál:

— Konsten kémje volt Orbók író is, aki nem közvetlenül érintkezett az őrs-naggyal, hanem hatóságja útján. Orbók befarakodott a Károlyihoz közzéáll „Virradat”-hoz. Az ő csestében az a muslatóság, hogy Konsten nem bízott benne és megfigyelte őt.

Milyen alapon írhatta Kéri ezt a vádat?

Iane a magyarázat: Mikor katonai iras-tom elvesztett, súlyos aggodalmam támadtak, hogy egy esetleges igazoltatás a legkellemlenebb helyzetbe juttathat. Hamar protekcio után láttam; olyan embert kerestem, aki a német főkonzulnak megmondhatja, hogy nem tértem vissza a katonasághoz s ráveheti, hogy minden botrány elkerülésére — ami az ő érdeke is — intézze el, hogy mint krónikus tüdőbajos, felvilágosítsam a katonai hírosteron napon azt a két munkapárti politikusokkal és újságírókkal barátkoztam s hogy kedvessé tegyem magam előttük, azt állítottam, hogy a Károlyi-párt emberei hajszát indítottak ellenem, mert azt hiszik, hogy a két Károlyi lazaárulási pörében Károlyi Mihályra nézve kellemetlen vallomást tettelek.

A legjobb uton voltam, hogy a mindenható munkapárti politikusok és újságírók kellemetlen katonai ügyemet el-tulázzák, amikor megjelent Kéri Pál t-matában, amely az első betűtől az utolsó tévedés; jóhiszemű, de súlyos tévedés.

Nem volt hatóságos, — hiszen önkényileg maradtam távol a katonaságtól és távolmaradásomat nem igazolhattam, mert nem vállalkoztam Fürstenberg Stammheim Egon gróf bureauijának ki-szalogsására. A „Virradat”-hoz nem fu-rakodtam be, mert Szakács Andor szólá-tott fel, hogy mit értek a katonasággal, megígaztam új lapjába. Hogy pedig Konsten őrnagy megfigyeltelet, hát az igaz-leheteti; Károlyit is megfigyelte, te-hát mint ententebarátot nem lehetetlen, hogy engemet is szemmel tartott. Ezzel a porosz-török ügynökök életében egyszer találkoztam törökök társaságá-ban 1915 nyarán a Gundel vendéglőben. Pár percig beszélgettem vele az időjá-rásról. Ennél a találkozásnál jelen volt Eigel Effendi. Hogy Kéri elhívta az én ne-ve-met is említette. Herr Konsten be-ve, nem csodálom. Hosszu névsort mondott Kérinck, minden újságírót felcímeltett,

akinek csak a nevét valaha is hallotta. be akaráv bizonyítani magáról, hogy mennyire népszerű ember és mily-e pompás a kémkedési hálózata. Különbe-a a török főkonzulustum mindenki ismer Eigel Effendi révén, tehát nem csoda, hogy Konsten ur mint barátját említett, amely megfigyeléstre igazán nem vágytam.

En a Konsten-üggyel akkor tudtam először, amikor a leleplezésrekt olvas-tam. Kéri ur támadását akkor zsebe-r-vágtam, mert az volt a főgondom, hogy egyelőre kikérüljem azt az egytől-hat évig terjedhető börtönt, ami az önké-nyű távolmaradás miatt a katonaságnál várt reám. Ondatudom tiszta volt, el bír-tam viselni a vádat, sőt javamra fordí-tottam; halálgrázra szántam magamat — s talpra estem.

Tanum reá Alszeghy Béla ezredes, a katonai rendőrség parancsnoka, akinél „Az Est” cikkét követő napon jelent-keztem és ezt mondta: — Méltóságos uram, amint azt a la-pokban olvashatja, én a német főkon-zul kémje vagyok. Katonai irásomat, amellyel Konze tábornok szabadságot, hogy a német főkonzulást díszkér-től szolgálhassam, az Otthon-klubban ellop-ták tölem ismeretlen tettesek. Persze, a német főkonzul most már tudni sem akar rólam, mert a Konsten-ügy kipat-tanása óta magasabb érdekekből megtárd minden közöset, hogy a botrány miatt Magyarország és Németország között a viszony ne hidegüljön el. Konsten po-rozok őrnagyból is huszonegy óra alatt török őrnagyt csinált.

Alszeghy ezredes átirt a kolozsvári körházba a katonai iratok másolatáért és ezredemhez is. Mindkét helyről az a válasz jött, hogy szökevény vagyok, azonban — bizonyára állítólagos kém-voltomra tekintettel — ezredem nem kí-vánta letartóztatásomat, hanem csak bevonulásomat.

1918 júliusában Alszeghy ezredes ur parancsára bevonultam Prágába ez-rede-mhez. Ugy bántak velem, mint ér-deműs kémnél illik. Megkérdezték, nem vagyok-e beteg? Egészségem egy-szerre igen becses lett a közös ármá-dióknak. Huszonegy nap katonasádkés-után három hónapi szabadságot kap-tam.

Visszatértem Budapestre, ahol a Hadigondozó sajtóreferensem lettem. A hadi-gondozó felmenteltek a katonai szolgál-at alól.

1918 október 27-én, énát a forradá-lom előtt, megemlítettom hivatali főnö-

Válasz Hatvány Lili-nek

Hatvány Lili bárónő tárcát írt a „Pester Lloyd”-ba és ez az írás olyan írás, amely mellett nem lehet szó nélkül elhaladni. Mi Hatvány Lili tehetsége irónóknak tartjuk, sőt az a véleményünk, hogy az egyébként elveszítettében Madarassy Beck Gyula bárónak egyetlen rokonszenves tulajdonsága — a felesége. Ebben a különben igen ügye-sen megírt tárcáikban azonban bántó módon megérettük — a Beck Gyula arómájt. Ez pedig kellemetlen aroma, rossz aroma, még akkor is, ha Hatvány Lili-n keresztül je-lentkezik. Hatvány Lili bárónő nevezetesen tárcáikban ugyanis nem kevesebbel fenyegeti meg a forradalmi Magyarországot, mint hogy majd ők, a Lipótváros gazdagjai is szenvedkedni fognak. Csinos nő proccabb tárcáikat évek óta nem követett el. Hatvány Lili, aki soha egyetlen hangot nem hallatott a háború vérontás és a háború rém-uralom ellen, most egyszerre föl-fedezi, hogy milyen csunya, milyen morózus, milyen inosztikus és mily-en guszztalan vasót ez a Buda-pest. Itt most minden olyan barát-ságtalan, olyan zord és annyira ké-snyelmenléri ériük magukat a Li-pótváros selymes, csipkés dámai.

Hát hiszen igaz mindez és az is igaz, amit Hatvány Lili különben kedves közvetlenségleg panaszol föl, hogy rengeteg sok hutlap jelen-lik meg Budapestben és ezek között némelyik a mult rendszer büntősei által a vádlottak padjára. De mit csinálnak ezek az urak, — kérdezi Lili bárónő a maga nyomdafestéken keresztül is lágy női hangján — ha a mult rendszer minden büntősefől megírták már a véleményüket? Akkor majd miről írunk? Meg akarjuk nyugtatni a nyugtalankodó és szenvedkedéssel fenyegetkedő hipótvá-rosi miliomios irónót, mert mi egyenesen magunkra vonatkoztat-juk a jó öreg Lloyd hasábjain föl-

kesznek, gróf Teleki Pálnak, hogy sze-retek a semleges külföldre menni, hogy most a tizenkettedik órában propagán-dát csináljak Magyarországot területi en-tergritása érdekében. Teleki gróf még az-nap felküldött meleg ajánlással a kül-ügyminiszterumba. Másnap jelentkez-tem gróf Andrássy Gyula külügyminisz-ternél, aki kiküldött Svájcba.

Anélkül, hogy tudtam volna, a ma-gyar forradalom napja volt, mikor át-írtam a határt. Bár teljesen tájékozatl-an voltam az otthoni helyzetéről (az első híreket a forradalomról november-előttan olvastam), az első perctől kezd-ve Károlyi Mihály politikája érdekében dolgoztam és dolgozom most is. A sze-velem vetik (egy barátom levelelől olvá-som), hogy Windschgrätz herceggel együtt Bernben és Genfben. Igen, én is talpra estem. Mint újságíró te-tem és mint jó magyar ember is tchet-tem. A herceget megintertnyultam a pá-riisi Matin megbízásából. Többek el-olvá-sani a „Matin” 1918 november 24-iki számát. Ebben az interjúban azt mon-dá nekem a herceg: „Minden becsületes magyar embernek kötelessége támogatni a mostani kormányt.” — Bródy Miksa jelenlétében pedig azt a kijelentést te-tte előttem, hogy „gazember, aki Káro-lyit nem támogatja!”

Ünnepnyesen kijelentem, hogy telje-sen figyelmenl és minden befolyástól menten cikk írt Svájcben és dolgozom a Károlyi-kormány, a magyar függetlenség és közétársaság érdekében!

Geneve, december.

Orbók Attila dr.

SZOMORU KARÁCSONY ez a mostani.

Nem ilyenek gondjuk, nem így kép-seljük. Az első karácsony, amikor béke van, amikor az embermilliók nem tépik és édeskís gyönyört, milyen boldognak, milyen vigasztalónak kelítenek ennek lenni. És sörke, szomorú koporsós min-denek, még a hó sem tiszteli meg fehé-régével a földet, amely nyomorult, szenvedő, átkozódó, menekülő, kétségbeesett emberek cipel a hátán. Nincs karácsonyfa, nincs aranydó, gyász van, nyo-moruság van, éhínség van, halál van, nyomorúság van Magyarországon. Mi-ez a karácsony? Mégis csak kár volt volna létezni egyenlőn. Hadd látsa volna a művel, amelyet hosszú éveken át olyan konok vakagsággal előkészített. Mert amilyen most van, azt mind mind ők es-tílték. Egyekben karácsony a szeretet-ünnepe...

1919

vetett kérdést. Feleletünk tehát a könnyed kérdésre ez:

„A letűnt rendszernek annyi gazdembere, gonoszlelvője és bűnöse van, hogy eszindődőig lehetne inni arról a főmérédek gazemberségről, amit elkövettek. Annyi mindent követtek el, Hatvány Lili tehát ne busuljon, ne fájjon neki a mi fejünk, ne aggódjék, hogy nem lesz témánk és működőben megszervezi a Lipótváros milliommosait, gondoljon arra, hogy ha például részletesen meg akarnánk inni mindazt a sok bűnt, amit, mondjuk, MadarassyBeck Gyula báró elkövetett, már akkor évekre biztosítva volna a témánk. Ezt elhiheti nekünk Hatvány Lili annál is inkább, mert hiszen ő csak a főmérédek — MadarassyBeck Gyula.”

Pflanzler Baltin bementja a mestereket

Albániában voltam, mint egy eszendőkülönítmény parancsnoka és az itt létező csapatok sűrű tömegekben beözönlöttek. A legutolsó szakács tudta, hogy albán frontunk sorsa ezzel meg lett pecsételve. De Pflanzler Baltin nem akarta tudni. A vezérezredes meghosszabbította a jártékot, hátha megfordul a kártya és bementja a mestereket.

Aznap este érkezett oda Le Gay altábornagy parancsnoksága alatt a 9. lovashadosztály, az olasz frontról, irtózatosszenvedések árán börtökre végig Albánia utatlan útján. Minden egyes ember halafiosan ki-

merült, amire táborba szállhatott. Pflanzler magához hívatta Le Gayt és kiadta a parancsot: a hadosztály este 10 órakor teljes létszámmal ellentámadásba megy át és a bolgárok eltávolítása folytán keletkezett rést okvetlenül betömi. Okvetlenül! Pont. Le Gay altábornagy azt mondta, hogy hadosztálya négy teljes hétig gyalogolt, még egy órája sincs, hogy ideérkeztek, általában nem tartja harcra képesnek a hadosztályt. Kár minden egyes emberért. Ugyis hasznavehetetlenek. Ezt már nem hallgatta Pflanzler ur. Tovább ment. Le Gay aztán külön sürgönyözött, telefonált, hogy a hadosztállal nem csinálhat semmit. Erre Pflanzler jó osztrák szokás szerint haditűrvényszékkel fenyegetett... És akkor este 10 órakor — mikor Pflanzler ur a jó, puha ágyban aludt — ellentámadásba ment a 4 heti emberföltötti strapától végleg öszoctört, kimerült, szerencsétlen 9. lovashadosztály... Hogy ott mi volt, arról igazán jobb nem is beszélni. A megmaradt legénység ráfért egy teherautomobillra és a reggeli derengésben elindult az autómobil Elbassánba, maján cipelve a 9. lovashadosztályt. Le Gay sirt akkor és kezét törölte.

Másnap kora reggel Pflanzler Baltin tábornok ur, Albánia főparancsnoka, elrendelte Albánia általános katonai kiürítését, otthagynak ezer és ezer szerencsétlen embert hullát a hollók, keselyűk martalékul. A mesterjáték nem sikerült.

B. L. hadnagy.

A HADÜGYMINISZTERIUM legutóbb kiadott egy rendeletet, amely szerint a leszerelt egyetemi hallgatók nem tarthatnak igényt a három havi végkielégítésre. Ennek az intézkedésnek az intencióját kissé bajos megérteni. Az illető rendeletgyártó ur, aki ezt az ostoba intézkedést gigondolta, vajjon mit képzel az egyetemi hallgatókról, azt hiszre, hogy a legrozásásabb anyagi viszonyok közt élnek és nincs szük-

ségük erre az amugyis csekély segítségére? Sejtje-e az illető ur, hogy ezzel a rendelettel — ha csak sürgősen vissza nem vonják — néhány ezer egzisztenciát tesznek tönkre? Hiszen erre a végkielégítésre talán senkinek sincs oly égető szüksége, mint éppen a rettenetes nyomorban élő egyetemi hallgatóknak!

Mit keres Becsey a főváros tanácsában?

A főváros első tanácsülésén Kondor Bernát, a szociáldemokrata-párt kiküldöttje, a párt másik megbízottjával, Bokcsányi Dezsővel együtt a városi önkormányzat szabad működését gátló közigazgatási szerveknek, a közmunkatanácsnak, a közigazgatási bizottságnak, a vasúti és hajózási főfelügyelőségnek eltávolítását követelte. Kinos feltűnést keltett, hogy ez ellen a jogos és mindenképen helyénvaló kívánság ellen éppen a Károlyipárt egyik, a főváros tanácsába delegált tagja szólt fel, aki az indítvány lényege ellen formal szempontokból tiltakozott. Tekintve, hogy az illető ur szintén a formal szempontok teljes mellőzésével ül jelenleg a főváros tanácsában, mert delegálása szintén nem törvényes uton történt, különösen lehetne találni szereplését, ha nem lenne az illető viharedzett, régi bizottsági tag és nem hívnák enen Becsey Antalnak. A Károlyipártnak az az érvényesülésért mindenre kész töredéke, mely kiereszalkolta, hogy ne csak a szociáldemokraták küldjenek ellenőrző képviselőket a tanácsba, hanem a polgári pártok is (amire egyébként semmi szükség sem volt, mert a polgári pártok, szemben a szociáldemokrata-párttal, mindig képviselve voltak, csaknem kizárólagos joggal a főváros vezetésében) külön megbízottat küldhetett volna a maga nevében a tanácsba, mint Becsey volt városatyá urát. Nem óhajtom itt véleményemet elmondani Becsey mérnök

urról, azt megtehetem, mikor másfél évvel ezelőtt telepleztem a fürdő-kályhák rézburkolatának rekvirálására és kicsereslésere alakult vállalatának szabálytalanságait és visszaéléseit. Minthogy Becsey a cikk miatt sajtóteret indított, mellőzőm a vádak ismétlését és a magam véleménye helyett Becseynek önmagáról és a bíróságnak Becseyről mondott összetett véleményét fogom leszögezni.

Tehát:

1. Becsey ellenem beadott kétesítésben azt állítja, hogy ha az államtól vádák megfelelőnek a vádosságnak, akkor ő (Becsey) közvetítésnek lenne kitéve és bűnvád eljáráss megindításának volna helye vele szemben.

2. A bíróságok Becseyt azzal a kérelmével, hogy kötelezzék engem cikkem helyreigazítására, mindkét fokon elutasították, azzal az indokolással, hogy a cikkemben foglalt vádák megfelelőnek a vádosságnak.

Ezek után teljes joggal kérdezhetem Becsey Antal urat, hogy mi a véleménye önmagáról? Alkalmának tartja-e magát arra, hogy egy politikai pártot, amely Károlyi nevét viseli, képviselhesen a főváros tanácsában? Ugyanezt a kérdést kell a Károlyipárthoz intézmem: éppen Becsey uram kell a pártot ilyen exponált helyen képviselni? Nem talának mást a pártban erre a feladatra, mint a fürdő-kályhák kiérdemesült megnyújtóját?

(d. t.)

Felolós szerkesztő és kiadó: Gündör Ferenc. Szerkesztőség: IV. ker., Királyi Pál-utca 14. Kiadóhivatal: VI. ker., Izabella-utca 65. Telefon: Szerkesztőség József 68-80; Kiadóhivatali telefon 26-87. Megjelenik minden kedden. Az Ember előfizetési ára: egy évre 50 korona, félévre 25 korona, negyedévre 12 korona 50 fillér. Helyes szám ára 1 korona.

